

NOVICA

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 21. julija 1855.

List 58.

Nasadba in reja hrastovega drevja.

Nobenega drevja ne sekajo dan današnji ljudje toliko in tako neusmiljeno, kakor hrastovo. Kjer koli kakšen hrast ali hrastič stoji — velikega hrastovja že skorej ni viditi več — najdejo ga lakomni barantači, kupijo ga — včasih za majhne dnarje — poderejo ga, naložijo ga na kola, in hajdi ž njim čez hribe in morja v daljno ptujino. Ker pa hrast počasi raste, kar vsakdo vé, si lahko domišljujemo, kaj bo sledilo takemu ravnanju z našo hrastovino. Pomanjkalo je bode vedno bolj, in zginilo bo polagoma vse hrastje iz naše domovine, ktera bo gola postala, kakor so že mnoge krajine, na katerih so nekdanj šumeli tamnozeleni hrastovi gojzdje. Že naši otroci ne bodo vidili hrastov več, in pripovedovali bodo svojim otročičem od „nekdanjega“ krasnega drevja, kateremu se je hrastje reklo, in — ktere ga ni več!

Bodi Bogu milo, žalostno je res! Kaj tedaj storiti o tej veliki javni nadlogi?

Menimo, da je zadnji čas, da bi se gledalo prvič, da še obstoječe hrastovje skerbljivo se hrani in varčno upotrebuje, to je, da le po pravih potrebah se seka in za domače naprave prihrani, nikakor pak ne izpeljuje se v ptujino; drugič, da se prazne hrastovišča in drugi prikladni kraji vnovič in berž ko berž s hrastovim semenom (želodom) nasejejo ali nasade.

Poreče tukaj marsikdo: „Kaj čem jaz hraste saditi! Saj ne doživim, da bi drevje veliko dorastlo, ker hrast sila počasi se redi“. Res je, ljubi moj; hrast raste počasi, pa raste vendar, in prihaja na kviško v tem, ko ti počivaš ali spiš; radovali se bodo pa otroci tvoji, če jim le nasajenega hrastja veliko zapustiš. Oni ga bodo doživeli, ter ti bodo v hladni grob hvaležni za tvojo skerb in za lepo prizadevanje tvoje: kajti njih očinstvo bo mnogo tisuč tolarjev več vredno po nasadbi obilnega hrastja.

Ker je predmet jako važen in ker sega globoko v blagostanje domovine naše, hočemo od tega drevja nekoliko obširniše in natančneje govoriti.

1. Hrastove plemena.

Hrast ali dob je sploh znano močno in veličansko drevo. V nekdanjih časih je bilo sveto drevo, in častili so ga po božje narodi, ki pod njegovo senco so bivali, pa hranili se plodú njegovega debla. Stari Greki in Rimljani so hrast visoko poštovali; stari Nemci so bogove svoje v hrastovih gajih častili, pa zbirali se v njih v skupno posvetovanje. Tudi Slovani so imeli svete hrastove; mnogo jih je bilo po Litvi in Prusii, kateri so pa bili posekani, ko je bilo kristijanstvo vpepljano. Pa tudi pozneje in do naše dobe clo je hrastu pervenstvo pred vsim drugim drevjem ostalo zavolj krepkega in izverstnega lesa, zavolj plodú, pa tudi zavolj lepega listja njegovega.

Hrastje je pa dvojno: tako namreč, kateremu listje na jesen odpada, in tako, ktero preveno zeleni.

Izmed teh dveh verst bomo nar imenitneje in naj koristneje plemena na kratko in po domače popisali.

(Dalje sledi.)

Kmetijska novica.

Bivic se imenuje nova oljnata rastlina, ktero so na grajšini kneza Schwarzenberga v Vondrovu poskusili; tako dobro se je obnesla, da bi utegnila v kratkem ogeršico spodriniti. Trikrat več se je pridelalo bivca na zernji in slami kakor ogeršice na enakem prostoru po enaki posevi; olja pa je dal bivica za 4 odstotke (4 procent) več kakor ogeršica. Ker ima bivica bodeče perje in je grenkega okusa, ne zahajajo zajci v bivcovo polje. Sicer sta si v semenu bivica in ogeršica popolnoma enaka, le enmalo debeleje je uno. Cvetè bivica naj manj za 10 dni pred, zrel je 14 dni pred, kar pride ozimini na dobro, da se mora polje za-njo ob pravem času obdelati. Mraz mu celó nič ne škoduje. Seme bivico je težje od ogeršičnega; tudi je bolj oljnato, kakor smo že gori rekli; iz enega funta tega semena se dobi $1\frac{1}{4}$ lota več in boljega olja kakor je ogeršično. Sicer se bivica seje in obdeluje kakor ogeršica.

Skozi 2 leti se poskuša že bivica (Biwitz) na grajšini kneza Schwarzenberga v Vondrovu (Wondrow) na Českem, kjer tega semena funt po 15 krajc. dobiva vsak, kdor ga želi skusiti.

Iz pariške razstave,

gledé na razpostavljene kmetijske pridelke.

1.

Prof. Arenstein, vrednik kmetijskega dunajskega časnika, je šel v Pariz obertnijsko in kmetijsko razstavo ogledavat in jo bo popisoval v svojem časniku gledé na kmetijske pridelke, ki so iz mnogih dežel v ti razstavi na ogled postavljeni. Ker bo gotovo večino naših bravcov mikalo od tega kaj zvediti, bomo od časa do časa posnemali važniše naznanila iz omenjenega popisa.

Danes začnemo s sledečim: Izmed 9237 francozkih razstavnikov jih je 429 razstavilo kmetijske pridelke, izmed 1660 avstrijskih razstavnikov 127, izmed 1484 angležkih 62, izmed 1219 pruskih 47, izmed 697 belgijanskih 68, izmed 428 švajcarskih 5, izmed 162 parskih pa je le 1 razstavil kmetijske pridelke. Iz tega se vidi, da za Francozi je naj več kmetovavcov iz našega cesarstva razstavilo na ogled kmetijskih pridelkov, in vendar je pri vsem tem vdeležba avstrijskih kmetovavcov silo mlačna bila.

Med avstrijskimi kmetijskimi pridelki se skazujejo naj bolj vino, volna, svila in mnogoverstno žito. Škoda le, da žita je večidel od vsacega razstavnika tako malo, da se ga takim, ki pridejo razstavo obiskavat in ga želijo za poskušnjo kaj dobiti, celó majhno trohico zamore dati. Tudi iz Angležkega, še bolj iz zunanje evropskega so lepi poljski pridelki na ogled postavljeni, toda od teh poslednjih ne bo za naše kraje veliko dobička, ker v vročih krajih (v francozki Afriki) pridelane rastline pri nas ne

NOVIČE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v sredo 25. julija 1855.

List 59.

Nasadba in reja hrastovega drevja.

1. Hrastove plemena.

(Dalje.)

K prvi versti spadajo naslednje plemena:

1. Navadni hrast. Ker sila pozno poganja in še le pozno zopet listje zgubiva, mu pravijo tudi zimski hrast, in zavolj teže, trdnosti in terpežnosti njegovega lesa graden ali černica (Steineiche *).

To je lepo, močno, veličansko drevo. Mladega je koža svetlogladka, starega postaja sivkljata in mu razpoka. Listje je dolgato, tamnozeleno, topokrilato. Želod je manjši kakor poletnega hrasta, ter sedi po 2 do 4 in po 6 do 12 v šopicah na verhu zlo kratkega peceljna. Les njegov je terden, težek, težaven za obdelovati, pa posebno vgoden za stavbe pri vodah; skorja njegova služi usnjarjem za kože strojiti; tudi narejajo iz nje in iz šišek, ktere na listji sedé, dobro črnilo, in želod njegov je prav redivna hrana živini. Po Norvegii meljejo želod v moko, ter pečejo kruh iz nje. O novejih časih žgejo ta želod, ter ga priporočajo namesto kave. — Ta hrast zraste 100 do 120 čevljev visok in do 6 čevljev debel v okrožji; on doraste v 250 letih, ter doseže 400 do 600 let starosti. Ljubi merzle kraje in hribovito lego, kjer visokeji prihaja; najljubša zemlja mu je pešeno-illovni svet. Navadnemu hrastu nar bližej stoji

2. Poletni hrast. Ta raste visokeje in hitreje od zimskega doba, potrebuje pa globokejega in rodovitnejega sveta. Gojzdnarji mu pravijo tudi peceljna-sti, ali zgodnji, ali ženski, stavbini hrast (Sommerliche, Augusteiche, Stieleiche). On zraste 100 do 180 čevljev visok in 6 do 8 čevljev debel; raste 400 let in zamore 1000 let starosti doseči! Cvetje njegovo pokaže se mesca maja z listjem vred; sad ali želod tiči po dvoje vkup na skupnem dolgem peceljnu. Listje na peceljnih je prav kratko, podolgasto, gladko, nejednako izglobljeno in zavito krilasto. Valjovito deblo gré 30 do 40 čevljev naravnost na kviško; les je čverst, terd, težek, vlečljiv, v mladosti bel, v starosti rujavkljat. Poletni hrast raste po celi Evropi v pešeni s parstjo in ilovco zmešani zemlji; raji je na planjavah in po nizkih berdih, kakor na visokih gorah. Hrastovina njegova služi za stavbe nad in pod zemljo in v vodi; posebno je vgodna za ladje, zamašine in mnogoverstno orodje; tudi jo rabijo za dile, pohišje in druge mizarske izdelke; tudi za kurjavo je prav dobra in oglje njeno veliko zdá. Zavolj teh ime-

*) Morebiti da tóte in sledeče imena niso popolnoma prave, ker drevje po raznih krajih različno imenujejo ljudje; tudi je slovensko imenoslovje (terminologija) rastlin še sila negotovo in zanemarjeno. Prosimo tedaj, če kdo kaj boljih domačih imen vé, da jih naznani blagovoljno po „Novicah“. Vstregel bo nam in prihodnjim pisateljem naravoslovskih knjig in sostavkov. Pis.—(Res je, da imenoslovja rastlin zlo potrebujemo in da bi iz tega se utegnilo misliti, da nihče ni v stanu rastlinoslovja v slovenskem jeziku spisati, kar bi pa ne bilo po pravici. Sicer nam bo pa naš nov slovník tudi to tem veliko pomagal. Vred.

nitnih lastnost zasluži tedaj poletni hrast, kadar iz novega bi hrastje sadili kmetovavci, da bi tega pred drugim bolj pogostoma sadili v zemljiščih, kjer je dobra in globoka parst, ktera pa ne smé mokra biti, kajti v taki bi drevo preveč beline rodilo, ktera hitro gnjiti začinja.

Sad obojih plemen — želod namreč — služil je mnogokrat ljudém za hrano, posebno v časih hude lakote. Kronikarji pa pripovedujejo, da to jedilo vživavcom ni dobro teknilo, temoč da jim je mnoge bolezin uzrokovalo. Znana hasnjiva hrana je pa želod prešičem; tudi žganje — hrastovec — napravljajo iz njega. (Dalje sledí.)

Gospodarske skušnje.

Še enkrat od Kajševega rezilnika!

V časniku dunajske kmetijske družbe, poslednjem listu, beremo skušnje z Kajševim rezilnikom od več vinorejcov s tako hvalo popisane, da moramo iznova priporočati našim vinorejcem to nograško orodje, ki je za dvojno rabo — za nož in škarje. S tem rezilnikom zamore vaje nogradnik v 2 dneh cel oral tert obrezati in se bo še manj utrudil, kakor z navadnim rezilnikom, pri katerem 4 dni potrebuje, da obreže oral (joh) nograda. Ker tedaj s Kajševim rezilnikom — pravi omenjeni časnik — se pri vsakem oralu prihranita dva dneva na delu, bi se v vsem našem cesarstvu, ki ima 1 milijon in 759.271 oralov nogradov, prihranilo na leto čez 3 milijone delavnih dni, ki bi se potem lahko obrnili za druge obdelovanja, in dobiček ta bi znesel za vse cesarstvo naj manj en milijon goldinarjev vsako leto. (Gosp. Brus ima v pisarnici ljublj. kmetijske družbe ta rezilnik v zalogi in na prodaj).

Iz pariške razstave,

gledé na razpostavljene kmetijske pridelke.

2.

Austrijske vina, to je, vina, ktere so se iz mnogoverstnih dežel našega cesarstva poslale v pariško razstavo, so jim tam tako všeč, da zamoremo prav zadovoljni biti. Ta hvala ne izvira sicer že iz rabsodbe za to postavljene komisije, ki je še le komaj svoje preiskave začela, pa drugi ogledovavci razstave, kteri jih pokušajo, so z blagom in ceno njih prav zadovoljni.

Kdor francozke vina v kerčmah pariških pije in predari njih silno dragino, se mora čuditi, da avstrijskih vin niso že davnej Francozi pokupili. Kupovali jih pa niso, ker jim niso bile znane. Gotovo se bo iz našega cesarstva vprihodnje mnogo vina na Francozko spečalo, če se bojo naši rojaki le naučili, ga v sklenicah (flaškah) prodajati. Da pa tega dosihmal ne znajo, se vidi, v kakošnih apotekarskih sklenicah so nektere v razstavo poslale vina, in kako slabo so bile nektere zamašene.

Tudi na Francozkem, kar sem dosihmal vidil, ne pridelujejo povsod žlahnih vin, — povsod pa nograda obdelujejo umno, in posebno skerb obračajo na vino, ki je že

NOVICA

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 28. julija 1855.

List 60.

Nasadba in reja hrastovega drevja.

1. Hrastove plemena.

(Dalje.)

3. Burgundski ali avstrijski hrast, kteremu tudi cer ali cerovo drevo pravijo. Ta hrast zraste 30 do 36 čevljev visok, je pa večidel sila gerbast in vegast. Listje njegovo je belkasto, spodej mehko kosmato; sad njegov tiči kakor v nekem torilcu, katero šilu podobne luskinice sestavlja. Les njegov — cerovina — je gostejši in bolj terd od poprejšnjih dveh, skorja debelejša, želod velik, podolgovat. Jako dobra je cerovina za stavbe in brodove.

4. Po južnih deželah raste neko pleme, kteremu pravijo možki hrast, in kterega imajo za tistega, ki so mu nekdanji Rimljani jedljivi hrast rekli (*Quercus esculus*), to je, hrast jedlivega sadu. Podolgovato želodje je lešnjikom podobno, ter je za jesti. Les je neizrečeno terd in za ladje posebno dobra roba.

Vedno zelenim hrastom prištevajo se sledeči:

1. Bodeči hrast (*Stecheiche*) je drevo srednje visoko; krivo raste in je močno vejato. Listje njegovo je podolgovato, zobato; sad njegov je grenak in ogaiven. Ta hrast zraste 30 čevljev visok; les ima sila terd, ki se da lepo likati, pa se lahko zverže, kadar je suh. Upotrebuje se za kovine, vzdigavke, valjarje itd. On raste sila počasi, doživi pa tudi veliko sto let. Skorja je dobro strojilo za kože. Splah ljubi peskovito suho zemljo.

2. Pluta (*Korkeiche*), doraste visokost od 35 do 40 čevljev. Deblo je včasih zelo obširno. Pri tem je skorja njena prav debela, gobata in spokana; loči se sama po sebi od drevesa. Listje je malo, podolgovato, zrezljano, vedno zeleno; želod je dolg na kratkem peclji. Raste le po hribih in v toplih deželah. Plutovina je zelo težka in vlečljiva. Skorjo rabijo za čepe, podplate, ki nam noge suhe obvarujejo itd. V ta namen lušijo ljudje pluto, ko je kakih 30 do 50 let stara, vsako 8. ali 10. leto; drevo vendar terpi do 150 let. Sadi in pa glešta se kakor drugo hrastovo drevje.

Je pa še več vedno zelenih hrastovih plemen, ktere bi zaslužile, posebno na bolj toplih krajih, da bi jih marljivo sadili in gleštali. Take so: Balota (*Quercus ballota*), bodečemu hrastu v lesu in perji zelo podobna; ona ima jedljiv želod, kateri, kakor koštanj, kuhan in pečen je za jesti; šišarka (*Knoppereiche* *), ktera znane šiške ali širarke tergovini podaja.

2. Vgodno hrastovišče.

Hrastovo drevje raste skorej na vsaki zemlji, le mora tista dovolj redivne parsti v globini imeti, če

ne, ostanejo drevesa majhne in kruljeve, se starajo in verhoji se jim suše, preden so še popolnoma visoki dorastli. V čversti globoki zemlji pa, ktera je peščena in ilovnata, rodi se hrast nar popolniši, ter doseže starost 200 let. Serčna korenina njegova je debela in močna, zato poganja precej globoko; če tedaj na take tla zadene, ktere je ne pusté skozi, začne drevo bolehati in ne more razširjati se. Hrastje potrebuje naj manj 3 čevlje globoko dobre zemlje, če ga hočemo v velik gojzd izrediti; če le za nizko hosto, pa 2 čevlja, da nasadba zamore uspešno se prijati in rasti. Od nasadbe hrastovega drevja na medlem in slabem zemljišču ni mogoče, da bi izredili krepko hrastovino; če ga tam pa vendar nasadimo, les, ki doraste, je večidel červiv in snetiv, in gnjije rad; tedaj je le za kurjavo. Ko se taka hrastovina v stavbe porabi, ne terpi dolgo, ampak kmali začne gnjiti.

Hrastje ljubi prisojne in svitle kraje; tudi potrebuje veliko prostora za svoje košato truplo.

Verh tega so že davnej zapazili gojzdnarji, da se nasadba samega hrastovega drevja ne ponaša tako dobro, kakor če vmes družega drevja stoji, postavimo, vmes bukovega in gabrovega, posebno pa med hojevjem pomešano se verlo obnaša. Samoten hrast prihaja manj močan in pogine poprej.

(Dalje sledi.)

Gospodarske skušnje.

Limova voda čedalje bolj poterjena zoper tertno bolezen.

V dopisu iz Milana v „Tr. Zeit.“ beremo sledeče: „Pomakati grojzde na terti v limovo vodo se tudi v naših nogradih kaj dobro poterjuje zoper plesnjino grojzdja; le nji gré hvala, da letošnji vinski pridelk ne bo preslab. Očitno pa, koliko to umivanje grojzdov premore zoper grojzdno bolezen, se vidi iz tega, da umiti grojzdi, če jih je plesnjivec vnovič napadel in so jih vdrugeč umili, so potem zdravi ostali.“ — Že smo letos od več strani slišali hvalo limove vode, da naj naši vinorejci, ako bi kadaj utegnili tertna bolezen tudi naše vinograde zalesti, nikar na-njo ne pozabijo. Morebiti vendar ni prazna.

Železni vitriol zoper vrančni prisad ovac.

Gosp. W. Reidemeister v Petrogradu priporoča zoper ovčji vrančni prisad železni vitriol (*Eisen-vitriol*). Ta zelena sol se daje bolnim ovcam v vodi raztopljena piti. Tudi pri vrančnem prisadu kónj in kuretine se je dobro skazala.

Užarevičevem ilirskem in tudi po Fröhlichovem ilirskem je Gallapfel šiška, pri besedi Knopper pa stoji: „glej Gallapfel“. Al to je pomota. Sta sicer Gallapfel in Knopper oba bolna izrastka mnogoterih hrastovih plemen, ki jih po vbodu napravlja neka osa, ki se šiškarica (*Cynips Gallae tinctoriae*) imenuje, toda šiške so izrastki perja (*des Blattes*), in perjevih pecljev, ježice pa čašice ali kaleža (*des Kelches*).
Vred.

*) Treba se nam zdi omeniti, da pri nas na Krajskem, saj kar je nam znanega, natanko ločimo Galläpfel in Knoppern; Galläpfel so šiške, Knoppern pa ježice, kterim ponemčeno nekteri tudi pravijo konoper. Po Murkovem slovníku je Gallapfel šiška, Knopper pa volk, skipek, — po Janežičevem je Gallapfel šiška, doblica, dublica, Knopper pa šišek, skipek, — po Mažuraničevem in

NOVIČKA

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v sredo 1. avgusta 1855.

List 61.

Od češpljevega drevja,

njegov slabi stan, vzroki tega in kako jih odverniti.

Nobeno sadno drevje ni v tako slabem stanu kakor so češplje. V nekterih krajih je pravo čudo, ako nahajaš čversto in popolnoma zdravo češpljevo drevo; večidel so drevesa tako zanemarjene, da človeka srce boli, jih viditi. Če bi človek hotel z marsikterega drevesa suhe in bolne veje posekati, bi mu pač malo od veršica še ostalo. V jeseni pušamo marsikake drevesa stati, češ, spomladi si bojo spet pomagale — al zastonj. Ali jih že zima pokonča, ali če ostanejo čez zimo in začnejo poganjati spet spomladi, se posuše poleti, če je vreme še tako vgodno.

Vse to pa se primerja ne le pri starem drevju, temuč tudi pri mladem. Na mesto vsahnelih ne moremo dosti mladih vsaditi. In kaj obetajo te kaj bo tega? Težko da. Kar navadno vidimo, nam saj ne daje veliko upanja. Nekdaj so mladili staro drevje s tem, da so mu veje zlo obrezovali — in pognalo je spet veselo kakor verba. Sedaj kmalo ne bo nič dela s starimi češpljami — saj kmalo ne bo več stare češplje najti, razun če šteješ k starim klaverne mlade, pa zgodaj postarane, ktere pa nimajo več prave moči v sebi, da bi se pomladile.

Kaj pa je krivo tega, da so naše češpljeve drevesa v takem slabem stanu? Skusimo to zvediti; saj je češplja ena naših naj bolj koristnih dreves. Nje sad se prileže vsaki hiši, naj je bajtica revnega, naj palača bogatina. Češplja ni le človeška hrana, temuč je tudi zdravilo v mnogih boleznih; zato pride toliko tega sadu zlasti posušenega v kupčijstvo. Za malega kmetovavca in tako imenovanega bajtarja je pa češpljevo drevo še za tega voljo veliko vredno, ker si ga lahko izredi.

Če to reč: zakaj naše češpljeve drevesa zlo hirajo, natanko preiščemo, bomo morebiti pravi vzrok zvedili, in morebiti tudi to, da smo v stanu spet zdravo, močno, rodovitno drevje si napraviti. Brez enostranskega postopanja moramo pri ti preiskavi zvediti: kdo je kriv slabega drevja: ali natora ali izreja, to je: ali človek nič ne more zato, da drevje hira, ali pa.

Poslušajmo prvič te, ki terdijo, da človek ni tega kriv, da češpljevo drevje čedalje bolj pod zlo gre. Kaj pravijo?

Eni terdijo, da gosence so drevje prevečkrat objele in mu tako veliko škodovala. Drevesa so sicer iznova pognala, pa ravno to jih je slabilo, ker so v enem letu mogle dvakrat pognati. — Tega ne moremo tajiti, da bi ne bile gosence res velike škode napravile, al gosence bi bil saj po večem človek lahko pokončal, in one bi ne bile potem pokončale drevja. Sicer pa moramo še reči, da tudi v tacih krajih, kjer niso gosence nič škodovala, hirajo češplje in na novo vsajene se nič kaj dobro ne obnašajo.

Drugi menijo, da so češplje pred nekterimi leti prerodovitne bile, da je bilo več sadu kot perja na njih, — taka preobilna rodovitnost spiye drevju moč za več let. — Na to odgovorimo: Res, da so bile

tako dobre letine, pa tudi tam, kjer niso bile, je drevje slabotno. In skor bi smeli reči, da preobilna rodovitnost kakega drevja, ktero le sad rodi in ne poganja mladik, je pred ko ne že znamenje bolehnosti. Zdravo in čversto drevo dela sad in les. In dalje še vprašamo: če je gospodar tako polne drevesa imel, ali jim je potem kaj postregel: ali jim je kaj pognojil, jih okopal, iztrebil kaj vej? itd.

Navadno se pa obdolžuje nevgodno vreme: velika in dolga moča ali suša, prehuda vročina in prehud mraz itd. — Tukaj pa opomnimo, da češplja raste skor kakor divjak, ki se brez cepljenja, brez semena množi tako rekoč po svojih lastnih izrastkih iz korenin. Zakaj bi tako drevo manj zoperstalo vremenskim uimam kakor požlahnjene drevesa? Kaj takega ni lahko zapopasti. Verjetniše je tedaj, da je češplja zavolj bolehnosti slabotna postala, zato ji vreme tako lakko škodje.

Ker tedaj vsi ti vzroki ne morejo obveljati, se moramo kam drugam ozreti, da izvemo prave.

(Konec sledi.)

Nasadba in reja hrastovega drevja.

(Dalje.)

3. Hranitev želoda in setev.

Iz semena se izredi gotovo naj lepše hrastje.

Da pa hrastova seva je srečna, je pred vsim treba izbranega, lepega in zdravega želoda.

Začne naj se pa želod nabirati mesca oktobra, kader začenja želodje samo po sebi odpadati. V to delo naj se izvoli suho vreme; nabran želod naj se dene na suho mesto, ter naj se razpoloži precej redko saksebi. Treba je po tem ga vsaki dan dvakrat ali trikrat premešati, da od zvonaj je popolnoma suh viditi. Potem se spravi na kupe po čevlji debele, kjer naj leži do setve. Tako moramo ravnati, če hočemo želod v jeseni sejati.

Če ga hočemo sejati pomladi, je pa posebno treba paziti, da se hrastovo seme do tistihmal zdravo ohrani. V ta namen se svetuje mnogo pomogeljev; nar boljše narediti je takole:

Na vertu ali na kakošnem drugem ograjenem mestu, kamor svinje ne zahajajo, naj se izbere kar moč goče suh prostor; tu se razprostrè naj prej suhega listja za pavec na debelo, na to se želod v podobi 1 do 3 čevlje visokega pilječa (piramide) nakupiči, ko je poprej nekoliko osušen bil. Ta kup pokrije se potem za čevelj visoko s suhim listjem, čez to poldrug čevelj na debelo s prav suhim mahom, čez to za pol čevlja na debelo z dolgo slamo in poslednjič pride čez vse to slamnata štorija, kakor se čez silje (žito) pokriva, ktero se pod milim nebom hrani. Tako čez zimo hranjeni želod je spomladi popolnoma dober in zdrav. Zdaj ga zamoremo pa berž vsaditi, kajti če bi ga še dalje časa na kupu pustili, se razgreje in kaliti začne.

Hočemo pa želod hraniti za pitanje prešičev in kuretine, je zadosti, če ga v suho peskovito

zemljo globoko zakopljemo, ali pa če ga koj v peči posušimo.

Sadí se želod en pavec ali tudi poldrugi pavec globoko v brazdice, po čevlji saksebi. Nekteri pa sadijo želod tudi v sadilnice, presajajo potem male semenjake pozneje poredkoma ali v peterokotje, namesto da bi jih jemali iz dobrav, iz katerih se le slabo zrašene in slabo okoreninjene steblica dobivljajo.

Ko se semenjaki iz sadilnice jemljejo, je treba varovati dolge serčne korenine mladih hrastičev kolikor je moč. Naj bi se pri tem opraviu ne gledalo na večje stroške za delavce, kateri se potrebujejo, da drevesca skerbno izkopujejo in presajajo v globoke jame, ki so sajenicam potrebne.

4. Gleštanje mladih hrastičev.

V prvem letu hrastiči ne potrebujejo nobenega gleštanja. Mirno naj se pusté na svojem mestu. Tudi zemlje okoli njih ni treba rahljati, preden se drevesca niso dobro ukoreninile. Spomladi družega leta naj pa gospodar zemljo pohlevno razorje, da plevél in njegovo korenice končá, in ob tretji spomladi naj okoli srede marca (sušca) globoko orje, in drugibart mesca septembra (kimovca), če hoče sadike hitro naprej spraviti.

Ko bi drevesca pa ne poganjale krepko, ali ko bi jih bila žival oglodala, ali ko bi bile pozeble, ni nič družega storiti, kakor vse hrastiče še enkrat do nizkega porezati. Porežejo naj se pa v tretjem ali četertem letu, in scer tako, da se steblica poprek in pa na strani, ki je proti polnoči obrnjena, režejo. Nekteri gojzdnarji zaveržujejo sicer tako ponovljeno rezanje, ako se hoče visoko hrastovje zrediti; oni terdijo, če le novo berstje se skerbno odščiplje do narčiljega, se potem prav lepe in visoke debla izredijo. Slavni francozki naravoslovec Buffon pa je nasprotnih misel, ter dokazuje temeljito koristnost poprej omenjenega ravnanja. (Konec sledí.)

Iz pariške razstave,

gledé na razpostavljene kmetijske pridelke.

3.

17. julija je ogledaval francozki cesar Napoleon tisti razdelk razstave, v katerem je kmetijsko in obertniško blago mnogoverstnih dežel na ogled postavljeno. Nalašč se je pri tem razdelku dalje časa mudil tam, kjer je kmetijstvo iz dežel našega cesarstva razpostavljeno.

Berž mu naproti stopi baron Riese Stallburg, Avstrijan, kterege je pariška sodnijna komisija zavolj njegove velike vednosti v kmetijstvu in obertnijstvu v versto sodnikov razpostavljenega avstrijskega kmetijskega in obertniškega blaga izvolila, in kateri dan za dnevom neutrudljivo stoji na svojem mestu, da ljudem, ki pridejo razstavo ogledovat, razkazuje avstrijske izdelke in pridelke.

Naj pred pokaže cesarju vina, ki jih je Scherzer iz Dunaja razstavil. Potem ogleduje drenažne cevi in mnogoverstne obrise za drenažo, ki zraven cevi visé. Cesar ga marljivo izprašuje, kako stoji z drenažo v avstrijskem cesarstvu, in ko sliši, da po nekterih krajih že prav veselo napreduje, obžaluje, da se je Francozi nič kaj nočejo prav lotiti. Francozi so se — mu cesar dalje pravi — po vsem tem, kar jim vlada storí, že tako razvadili, da menijo, naj ona tudi drenažo na svoje stroške prevzame. Vlada pa tega noče storiti, ker po pravici misli: kdor ima dobiček, naj nosi tudi stroške. Nazadnje bo pa vendar le potreba, da bo vladarstvo tudi drenažo v svoje roke vzelo, ker čedalje bolj se množí ljudstvo, s tem pa je tudi čedalje večja potreba, da se zemlja nareja bolj rodovitna, in potem več kruha pridelá za deželo. Iz tega pogovora je bilo očitno, da je cesarju drenaža zlo pri sercu.

Potem mu je pokazal razpostavljeno avstrijsko volno, in ko mu baron Riese razkazuje žlahno robo, cesar prijazno odgovorí: „zatega voljo pa imate na Avstrijskem tudi tako lepe sukna. Volna avstrijska prekosí vsako drugo v naši razstavi“. Sicer pa je kaj izverstna volna tudi iz družih dežel v razstavi, tako, da sodniki skor ne vejo, katero bi za naj lepšo poterdili; vendar bo avstrijska premagala. Poprej je Hell iz Boruskega (Prajzovskega) zvonec nosil v tem obertnijstvu, sedaj pa ga mu že hočejo nekteri Avstrijanci: Mundi, Baratta, Thun-Hohenstein vzeti.

Sploh je cesarju vsa razstava avstrijskega kmetijskega in obertniškega blaga močno dopadla.

Baron Riese mu je mogel na drobno razložiti eno svojih mašin, ktera sama po sebi (od sopara goana) žito mlati; s to mašino so združene še druge; ena omlačeno žito čisti, druga ga melje, in še druga kruh peče, tako, da delavcem, ki za plačilo žito jemljejo, se ni treba z mlinarji vkvarjati. S to mašino se zamore zvečer že kruh speči iz žita, ki je zjutraj še v snopji bilo. Kaj vseč je cesarju bilo to viditi.

Potem je ogledoval in sam poskusil neki panj nove sorte iz slame spleten, ki ga je fajmošter Oetel iz Pašvica za Českem iznajdel in ki ima to lastnost, da se panjovi zamorejo izprazniti brez poškoda satovja.

Posebno so mu dopadle stearinine sveče, ki so jih iz Apolonovih in Millinih svečarnic poslali Buček iz Berna, Müller iz Prage in Himmelbauer iz Stokerau-a na ogled. V različnih figurah iz stearina ni nihče lepšega blaga razpostavil kakor Himmelbauer. — Tudi vžigavni klinčki delajo čast avstrijskim fabrikam; cesar dobro vé, da tega blaga iz našega cesarstva gré silo veliko po širocem svetu. — Potem ko je cesar še enmalo štajarsko železo ogledal, se je prijazno poslovil od barona, ki mu je avstrijsko blago razkazoval.

Pri razdelkih družega, ne avstrijskega blaga se cesar ni nič mudil, ampak ga le memogredé ogledal. Da je Napoleon marljivo ogledoval pridelke in izdelke avstrijske in da zdaj bolj natanko vé, kaj naše cesarstvo premore in zamore, gotovo za kupčijo ne bo brez dobrih nasledkov.

(Oest. Zeit.)

Ozir po domačii.

Rudnik v Knapovši pod sv. Katarino.

Pičlo uro od Sore se pride po tesni pa prijetni dolinici do majhnega selica, ki se imenuje Ločnica (od potoka „Ločnica“) ali kakor zdaj tudi pravijo, v Knapovše. Poslednje ime že precej staro samo po sebi pričuje, da so mogli kadaj tu knapi (rudokopi) stanovati, ker prav po duhu domačega jezika je od mesta, kjer so knapi stanovali, izpeljana beseda Knapovše (knapoviše). Res tudi stari možaki, ki v okolici sv. Katarine bivajo, še dan današnji pripovedujejo, da pred kakimi 3 ali 400 leti so tu svinec kopali, — da v rudniku tem je delalo kadaj več kot 300 knapov, — da so imeli svojo posebno cerkvico ali kapelo, — da pa je jamo neki vihar zatopil in zasul zato, ker so knapi iz prevzetnosti ali iz jeze nekega revnega pastirja z nogami na drevo tako obesili, da je z glavo molel v mravlišče in revno poginil.

Ali je pravlica ta resnična al ne, ali da so, kakor drugi pripovedujejo, luteranci tukaj rudo kopali in da je rudnik potem zapušén bil, ko so bili iz dežele pregnani — vsega tega nihče prav za gotovo ne vé, kakor tudi tega ne,

*) Tiste lepe ko mleko bele sveče, ktere že več let spodrivajo vošene, menda vsak naših bravcov pozna. Narejene so sicer tudi iz loja, vendar se loj za te sveče na posebno vižo čisti, da se mu vzame oljnata stvar, ki se maže in svečam manj čisto barvo daje. Kar po odvzetem lojcu (Eleain-u) čistega ostane, se imenuje stearin, in od tod ime stearininih sveč. Vred.

NOVICA

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvari.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII.

V Ljubljani v saboto 4. avgusta 1855.

List 62.

Od češpljevega drevja,
njegov slabi stan, vzroki tega in kako jih odverniti.

(Dalje.)

Že smo omenili, kako se večidel izrejšajo nove češpljeve drevesa — namreč po izrastkih iz korenin. Tako ravnajo večidel po kmetih. Tako izrejševanje je pa zoper natoro drevja, in tudi za rast češpelj ni dobro.

Ako se češpljevo drevo tako izrejša kakor natora njegova terja, ne narejša nobenih izrastkov. Korenine češpelj poganjšajo izrastke le takrat, če so bile z matiko, plugom ali kakor koli poškodovane in ranjene ali če drevo nima prave lege, in toliko več poganjšajo izrastkov, kolikor večkrat so na rečeno vižo škodo terpele in kolikor več se mu je že taci izrastke za presajenje vzelo.

Izrastek ostane pri maternem drevesu delj časa, 3 ali 4 leta, in tačas in dokler se ne presadi, dobiva svoj živež večidel od matere, — to pa slabi mater samo. Mladi izrastek jemlje sicer le malo redivne muzge iz maternega drevesa, al kolikor večji in močnejši prihaja, toliko več je potrebuje. Res je sicer, da postransko drevesice kmalo požene svoje lastne korenine, al ono stoji s temi svojimi koreninami na koreninah in zraven korenin maternega drevesa, in mu je tako le v škodo. Razun tega pa raste tudi tista korenina, po kateri je mladič z materjo zvezan, in tedaj mu doteka toliko več muzge od maternega drevja, kolikor več mu je že dotekalo prec takrat, ko je iz matere izrašati začel.

Če, prijatelj, pazljivo pogledaš po kakošnjem vertu, kjer je veliko češpljevih dreves, boš zapazil cel gojzd tacega izrašnega češpljevega drevja. Dostokrat nahajaš gosto germovje taci izrastkov, kateri rastejo, kakor se jim poljubi, — gospodarju ni mar za to: ali so v škodo ali v korist. Ali je po takem čuda, da naše češplje čedalje bolj hirajo in slabijo? — saj imajo ravno toliko odertnikov okoli sebe, ki jim izpivajo muzgo, kolikor se terpi izrastkov iz korenin!

Poglejmo zdaj te koreninske izrastke same: ali je moč, da iz njih izrastejo močne in zdrave drevesa? ali bojo iz korenin korenjaki? Res je, da češplja prav rada poganjša korenike, — al izrastki vendar ne delajo dosti močnih korenin, ker se zanašajo na muzgo materno, s katero so po koreninah v zvezi. Tikoma maternega debela in na koreninah in zraven korenin tega stoječ, vendar ne more izrastek obilih in močnih korenin pognati. Razun tega overa njegovo rast tudi nad njim stoječa krona maternega drevesa; od ene strani ga zatiruje, da ne more dosti visoko rasti, — od druge pa mu ne dohaja živež iz zraka, kolikor ga sicer drevo dobiva, ki ne stoji pod krilom družega. Posebno slabo pa se godi takim postrancom, če okoli drevesa raste gosta trava. Postranske veje se jim obrezujejo zdaj prezgodaj, zdaj prepozno. Jih h kolu privezati, nihče ne misli, naj visé na desno ali na levo ali kamor koli. Kadar se presajajo, še ni nobenega

sledú od lepega veršiča (krone). Kaj če biti iz tako zanemarjenih pankertov!

Še huje se mu pa godi, kadar je tako drevo presajeno, če se to nemarno opravi in je izrastek vajen bil, veči del svojega živeža od matere dobivati. Če že ljudém ni dosti mar za to, da bi hruškam, jabelkom in češnjam skopali dosti prostorne, to je, široke jame, jim je pri češpljah še manj mar, zato, ker se tako drevjiče lahko in dober kup dobiva, in toliko manj se ljudém vredno zdí, da bi ga pridno oskerbovali. Ravno tako malo skerbé gospodarji za boljšo zemljo v jami, kamor presajajo češplje, in da bi okoli drevesa potem vsako leto okopavali zemljo, jim še na misel ne pride. Na to vižo pa ni mogoče, da bi mlado drevo čversto rastlo, zlasti če je že hiravec po materi svoji.

(Konec sledí.)

Nasadba in rejša hrastovega drevja.

(Konec.)

5. Sekanje hrastov.

Hraste je treba sekati, kakor hitro le malo še dorašajo in kakor berž se vidijo znamnja, da z njimi gré h koncu, postavimo, če začnejo bolehati, če njih skorja razpokne, če se rak, vred itd. na njih kaže. V takih okolišinah naj se ne gleda na njih starost, ne na njih jakost. Takošen hrast je star, če ima tudi še le 50 let; drugi zamore pa v 160. letu še ne prestar biti. To izvira od podnebja, od zemlje in od tega, kako vlastnik gospodari s hrastovjem svojim.

Da posekane stare debela ne gnjijejo hitro, so nekteri svetovali, naj bi se pokrilo s perstjo drevo, koj ko je posekano bilo, in to 2 do 3 pavce na debelo. Skazalo se je to tudi zares prav hasnjivo.

6. Lupljenje hrastove skorje.

Vsi hrastovi deli imajo v sebi neko strojilo, to je, neko zagatno in stežočo stvar, kateri se pravi tanin. Posebna lastnost tega tanina je, da se rad z živalsko nitko edini, da tako limec, kterege una v sebi ima, neraztopljiv postane. Nar več tanina je pa v hrastovi skorji in posebno v skorji mladih hrastičev; zatorej imajo tudi skorjo mladega drevja za bolj pripravno, da ž njo kože strojijo.

Še več tanina imajo pa v sebi šiske (Galläpfel), ktere dobivamo navadno od izhodnih dežel, posebno iz Perzije. Te so vendar nam predrage; zatorej rabijo naši strojarji še zmiraj hrastovo mlado ali staro skorjo.

Lupijo naj pa ljudje hraste, ko je drevje v polnem soku, to je, mesca maja. Dobra skorja mora enakolična, čversta in svetla biti. Ako bi hraste posekali koj, ko so bili olupljeni, poganjšajo štori iznova še tisto leto; če pa delj časa ostajajo debela v zemlji, so že gnjile, ko jih posekajo.

Cena skorje, kakor tudi olupljenega lesa je različna po deželi in okolici. Včasih in po nekterih krajih se za skorjo hrastovo več dnarja dobí, kakor za hrastovino, od ktere je ona bila olupljena.

Tudi oglje hrastovo je po mnogih skušnjah, razun bukovega oglja, nar boljje izmed vsega družega. Tedaj je po vsem tem, kar smo od koristnosti hrastovega drevja povedali, to-le gotovo in vredno, kar naj si umni kmetovavci dobro zapomnijo:

Kjer koli je zemlja ugodna hrastoreji, naj se redi hrastje ali za nizko hosto, ali na visok gojzd: kajti iz hrastovja izvira največi dobiček. J. Š.

Ozir po domači.

Rudnik v Knapovski pod sv. Katarino.

(Konec.)

Ker je gosp. Werham kmalo potem v Hrastnik na Štajarsko šel, da je vodstvo prevzel v tisti jami, kjer premog kopljejo, je družba sama po Lürzerovem svetu in svojih rudokopih kopala naprej, dokler je na 336.º leta 1851 tako srečna bila zadeti na svinčeno rudo in sicer takole: Zvečer pred sv. Barbaro je kopal le še en knap v prednem delu glavnega predeha na 336.º, kar se posveti svitla svinčena ruda; on pové to berž ogledu gosp. Kompošu, ki nemudoma vzame še 3 knape v jamo seboj, da grejo gledat kako in kaj. In ker so res našli, česar so iskali, je vselega serca rudokopom delapust oklical in pa na mestu sreče postavil sv. križ. Potem se verne s tremi rudokopi — al komaj so bili odtod kakih 20 sežnjev, zasliši strašen ropot — vderla se je zemlja na onem mestu, kterege so komaj zapustili. Gosp. Kompoš zavpije: „bežite kar morete, voda pride, da ne utonete!“ In vsi odidejo nevarnosti, ker črna voda se je res kmalo vlila po jami kakor je visoka bila, in derla je skor skozi 2 uri iz vdertije tako silno, da je vse seboj plavila kar je medpotoma našla: dile, kamnje, rudo itd. Drugi dan — na dan sv. Barbare — popoldne, ko je jenjala podzemeljska povodinj, gré gosp. Kompoš z nekterimi knapi v jamo — in kaj zagledajo? Čez 2000 centov rude s kamnjem zmešane je ležalo pred njimi in skor 3 čevlje debela rudna žila je bila odperta. Pervo je bilo, da so kupe rude in kamnja iz jame spravili, potem pa kopati začeli, kjer so se jim pokazali dolgo dolgo iskani zakladi svinca, ki se kažejo ne le 90° po ravnem, temuč tudi 13° na globoko.

14letne stanovitnosti je treba bilo, da je v podzemeljski tamoti zasijalo sonce vselega upanja, in poterdilo se je tudi tukaj „kdor išče, najde“. Našlo se je dosihmal že toliko bogate svinčene rude (v 100 funtih rude okoli 70 do 73 funtov svinca), da je družba, zanašaje se na blagoslov božji, lani začela poslopja za pèhanje, zmivanje in topljenje rude kakor tudi pohišta za vodja in rudokope zidati. Letos je bilo vse to končano in sicer tako čedno in lepo, da je veselje viditi celo to napravo. Ker pa blagoslov le od zgoraj pride, je družba prosila gosp. sorškega fajmoštra, da po cerkvenem obhajilu v nedeljo 15. julija so slovesno blagoslovili novo rudarijo. Priča te slovesnosti je bila večina deležnikov, mnogo družih povabljenih gospodov in gospej in z zvedenim gosp. vodjem Zemlinskim vsi rudokopi in sploh vse moštvo in ženstvo, ki si kruh služi v ti rudarii in kterih skupaj je blizo 160. Po duhovni slovesnosti je gostila družba povabljene goste s prijetnim kosilom, pri kterem je vse prav židane volje bilo. Marsiktera napitnica je donéla med kosilom. Vsem deležnikom sicer gré hvala, da se niso oplasili pred večletnem „daj! daj!“ — naj večja pa gré gospodoma Kosu in Malnarju, ktera sta poganjala voz, da ni obstal, in premagala mnogo ovér, ki se vsakemu takemu početju nasproti stavijo, dokler ni na svetlem, kar blagodarna mati stvarnica skriva v nedrii svojem.

Ozir po svetu.

Vineta, severne Benetke.

(Konec.)

Od stare dogodivščine tega mesta malo vémo. Al to vémo, da je v 9. stoletji najmočnejše, najbogatejše in naj

bolj ljudnato mesto vse severne Europe bilo. Tergovina vabi semkaj zmes ljudi od vsih strani sveta. Semkaj so vozili Gerki in drugi narodi svoje blago. Prebivavci tega mesta niso tergovali samo z bližnjim Angležkim in Francozskim, ampak celó s Carigradom, ter so tako prikupcevali toliko bogastva, da so si še navadno hišno orodje iz srebra in zlata napravljali. Luka (pristanišče), ki se je v sredi mesta nahajala, tako je prostorna bila, da je v nji z lahkoma po 300 bark ostajalo. To luko, ki se zdaj jamensko jezero imenuje, sta vezala z morjem dva terdna zidova, čez ktera se je razpenjal most v podobi velikih vrat, in železna rešetka, spuščana od morske strani, ga je zaperala. Na sredi mesta je stermel stolp, v kterem je bila orožnica, z vsakoverstnim orožjem obilno oskerbljena za obrambo luke od morskih razbojnikov. Vrata volinske so bile vse z pozlačenim bronom pokrite, toraj je mesto v blesku sonca odsevalo, ko da bi bilo vse iz zlata. Na južnih vratih je ležal lev iz bronu, silne velikosti, kakor čuvaj mesta. V njega sredi pak je stal lep grad, postavljen na zvišan grič, okoli kterege so se verstile druge stavbe, ponosite in drage, posebno hramovi bogov, z ukusnimi slikami in kipovi okinčani, srebra in zlata bliskajoči se.

V to dobo spada tudi ustanovljenje glasovite Hanse, to je, društva za varstvo severne tergovine. V to društvu so stopile vse severne mesta; njemu se ima Nemško za svojo tergovino zahvaliti.

Toľiko bogastvo in blagostanje Volinjavov zbudí pa pri sosednih narodih sovražstvo in plenoželjnost. Posebno veliko so terpeli Slaveni od Normanov, to je, ljudi od severa, kamor spadajo Danci, Švedi in Norvegi. Po dolgem bojevanji in mnogokratnem brezvpešnem napadovanji začgejo Danci 1177 pod kraljem Valdemarom to mesto in ga do tal poderejo.

Vprašal bodeš, prijatel, kje je dan današnji nekđaj tako sloveča Veneta? Kjer je tadaj slavno mesto svojo ponosito glavo proti oblakom vzdigovalo, stoji danas mali terg s 3200 prebivavci; — kjer so nekđaj velike z dragocenim jantarom in drugim blagom naložene barke jadrale, dandanašnji se siromašni ribči v tesnih čolnicih za vsakdanji kruh trudijo; in tisti grič, kjer se je nekđaj grad v srebru in zlatu lesketal, je zdaj s kopinami zaraščen.

Vse je minulo. —

S.

Čertice iz življenja rajnega ruskega cara Nikolaja I.

I.

Sploh se pripoveduje o pokojnem caru Nikolaji mnogo značajnih čertic, kakor se je tudi nekđaj pripovedovalo o avstrijskem cesarji Jožefu II. in cesarji francozkem Napoleonu.

Med drugim se od rajnega Nikolaja pripoveduje, da se je posebno rad nepoznan pridruževal med različne verste ljudstva. — Enkrat, sprehajaje se po eni glavnih ulic Petrograda, vidi iz neke gostivnice stopiti mladega oficirja, ki, ravno od kosila pridši, je veselo domačo pesmico krožil in s posebnim slajom svojo smodko puhal. Car, kteremu je veseli obraz in obnašanje mladenča dobro dopadlo, ga pozdravi po vojaško in mu priljudno reče: „Gotovo še ni dolgo, kar ste v Petrogradu, gospodine?“ — „Uganili ste jo — odgovorí častnik — pa po čem sodite to?“ — „Po tem, ker smodko puhate in še ne veste, da je to po ulicah mestnih prepovedano.“ — „Kaj ni dovoljeno? Serčno se vam zahvalujem, da ste mi povedali.“ To izrekši, hoče mladenec smodko proč vreči. — „Ni treba tega — reče car — če jez z vami grem, že smete brez skerbí pušiti.“ — Car ga prijazno spremlja po ulicah Petrograda in posebno ljubeznjivo se ž njim razgovarja. Oficirju se sicer nekako čudno pozdeva, da ljudje z nenavadnim spoštovanjem njegovega spremljevalca pozdravljajo, al da bi to car bil, bi ne bil nikdar mislil. Čez dolgo prideta memo neke knjigarnice in tu ponevedoma vidi v izložbi podobo carovo. Zđaj še enkrat dobro pogleda spremljevalca svojega in ves